

Ἡ γνώση ἔχει ἀλλάξει τὴν ἰατρική, ὄχι τὸν ἄνθρωπο

Γεώργιος Κ. Ἀνδρικόπουλος

Διευθυντὴς Α΄ Καρδιολογικῆς Κλινικῆς & Τμήματος Ἡλεκτροφυσιολογίας & Βηματοδότησης,
Ἑρρῖκος Ντυνάν Hospital Center

Η τεχνολογία ἔχει ἀλλάξει τὴν ἰατρική ἀποφασιστικά. Ἔχει ἀλλάξει τὸ προσδόκιμο ἐπιβίωσης τοῦ ἀνθρώπου τόσο πολύ, πού, πρόσφατα, παρακολουθώντας τὴ διάλεξη τοῦ Aaron Ciechanover (βραβεῖο Νόμπελ γιὰ τὴν ἀνακάλυψη τοῦ συστήματος καταβολισμοῦ τῶν μὴ χρήσιμων πλέον πρωτεϊνῶν, πού ὁδήγησε στὴν ἀνακάλυψη πολλῶν καινοτόμων θεραπειῶν γιὰ κακοήθη νοσήματα), ἔμαθα ὅτι, κατὰ τὰ τελευταῖα 100 χρόνια, τὸ προσδόκιμο ζωῆς τοῦ Homo Sapiens αὐξήθηκε κατὰ 30 ἔτη, φτάνοντας ἀπὸ τὰ 50 στὰ 80 ἔτη. Τὰ προηγούμενα 200 χρόνια εἶχε αὐξηθεῖ κατὰ 20 ἔτη, φτάνοντας τὰ 50 ἔτη, ἐνῶ γιὰ τουλάχιστον 4.000 χρόνια, ἀπὸ τὴν ἐποχὴ τῆς ἀρχαίας Αἰγύπτου, τὸ προσδόκιμο ζωῆς εἶχε μείνει σχεδὸν καθηλωμένο στὰ 30 ἔτη. Ἡ διαπίστωση, ὅτι κατὰ τὰ τελευταῖα 100 χρόνια ἡ διάρκεια ζωῆς μας αὐξήθηκε ὅσο καὶ τὰ προηγούμενα 4.000 χρόνια, μᾶς ὁδηγεῖ στὴν αὐθόρμητη ἀναζήτησι τῶν αἰτιῶν αὐτῆς τῆς ἐντυπωσιακῆς ἐπιτάχυνσης τῆς ἐξέλιξης.

Καὶ βέβαια τὸ ἀποτέλεσμα αὐτῆς τῆς ἀναζήτησης εἶναι μᾶλλον εὐλογο. Εἶναι βέβαια ἡ ΓΝΩΣΗ. Ἡ γνώση γιὰ τὴν ἀντισηψία, τὴν ἀντιβίωση, τὸν ἐμβολιασμό, τὴν ὑγιεινὴ διατροφή, τὴν ἄσκηση, τὸ κάπνισμα, τὶς στατίνες, τὴν πρόληψη τοῦ καρκίνου καὶ τόσα ἄλλα. Καὶ ἡ γνώση αὐτὴ μετατράπηκε σὲ θεραπείες. Ἀρχίζοντας ἀπὸ τὸ πλύσιμο τῶν χειρῶν καὶ καταλήγοντας στὶς νεότερες γενετικὲς θεραπείες. Τὸ μέσο, γιὰ νὰ μετατραπῆ ἡ γνώση σὲ ἀποτελεσματικὴ καὶ ἐφαρμοσμένη θεραπεία, εἶναι ἡ ἐξέλιξη τῆς τεχνολογίας. Μάλιστα, σὲ αὐτὸ τὸν ἐνάρετο κύκλο, πολλὲς φορὲς ἡ ἀνάγκη γιὰ ἐφαρμογὴ τῆς γνώσης μετατρέπεται στὴν κυριότερη αἰτία γιὰ τὴν ἀνάπτυξη

Νάιτζελ Πολ Φάρατζ, Ἄγγλος πολιτικός, ἐπικριτὴς τῆς Εὐρωπαϊκῆς Ἐνωσης καὶ ἡγέτης τοῦ κινήματος ὑπὲρ τοῦ Brexit.

νέων τεχνολογιῶν. Μὲ αὐτὸ τὸν τρόπο ξεπερνιόταν πάντα ὁ φαῦλος κύκλος τῆς στασιμότητας.

Σᾶς παραθέτω ἓνα χαρακτηριστικὸ παράδειγμα. Ἡ ἐπιχείρηση ἀποκρυπτογράφησης τοῦ ἀνθρώπινου DNA, πρὶν ἀπὸ 20 περίπου χρόνια, κόστισε πολλὰ δισεκατομμύρια δολάρια καὶ ἐργατοῦρες. Τόσο πολλά, πού πλῆθος ἐπικριτῶν τοῦ διεθνοῦς αὐτοῦ προγράμματος κατήγγειλαν τὴν ἀπίστευτη αὐτὴ σπατάλη μὲ τὰ γνωστὰ ἐπιχειρήματα πού «στολίζουν» κάθε τεχνολογικὴ καὶ ἐπιστημονικὴ καινοτομία. Ὅμως, γιὰ τὴν ὀλοκλήρωση αὐτοῦ τοῦ προγράμματος ση-

μειώθηκε επιτάχυνση των τεχνολογικών εξελίξεων στην ανάλυση του DNA. Το αποτέλεσμα αυτής της συνδυασμένης επιστημονικής και τεχνολογικής προσπάθειας είναι ότι, σήμερα, η αποκωδικοποίηση του συνόλου του DNA ενός συγκεκριμένου ανθρώπου κοστίζει περίπου 22.000 ευρώ και γίνεται σε λίγες ημέρες. Μάλιστα, πολύ σύντομα, ο Aaron Ciechanover μās είπε ότι θα κοστίζει λιγότερο από 2.000 ευρώ και θα γίνεται αθημερόν. Το κλινικό αποτέλεσμα αυτής της εξέλιξης, για εμάς τους καρδιολόγους, είναι η δυνατότητα άμεσης ανίχνευσης όλων των γονοτύπων, που έχουν συσχετιστεί με καρδιαγγειακά νοσήματα. Βέβαια, υπάρχουν ακόμα ιατρικά και κοινωνικά ζητήματα, που δεν έχουν επιλυθεί. Η κατανόηση και αξιοποίηση της διαθέσιμης αυτής γενετικής πληροφορίας υπολείπεται της δυνατότητάς μας να αποκομίσουμε την πληροφορία αυτή. Και ίσως το πιο σημαντικό ζήτημα είναι η ανάγκη έλεγχου των πληροφοριών που προκύπτουν. Φανταστείτε έναν κόσμο, όπου οι ασφαλιστικές εταιρείες, οι εργοδότες και το κοινωνικό μας περιβάλλον θα είναι σε θέση να αξιοποιήσουν τις πληροφορίες αυτές ανεξάρτητα από τη θέλησή μας. Όμως δεν πρέπει να επιτρέπουμε σε ύγιεις προβληματισμούς σας, αυτούς που προηγήθηκαν να αναιρούν την αξία της εξέλιξης. Την αξία της γνώσης.

Άφορη για το άρθρο αυτό ήταν η όμιλία του καθηγητή Ciechanover. Άλλα η αιτία για την μακρά αυτή εισαγωγή και το θέμα αυτού του άρθρου είναι η συστηματική, άβασμη, συχνά έμμεση και πάντα ύστερόβουλη προσπάθεια συγκεκριμένων ατόμων, φορέων, πολιτικών κι εντέλει «γνωστών άγνωστων», που κατάκτησαν και περιφρουρούν τη δημοφιλία τους δια της άκοπου κριτικής των πάντων. Στην κορυφή της ιεραρχίας και χαρακτηριστικό παράδειγμα αυτής βρίσκονται οι πολιτικοί στην άλλη πλευρά του Ατλαντικού, που δαμιονοποίησαν τα έμβολια κατά των παιδικών λοιμωδών νοσημάτων. Θα αποφύγω το όνοματεπώνυμο, για να αποσεισω την κατηγορία της πολιτικολογίας, αλλά είναι θλιβερό να ξαναζωντανεύει στις Η.Π.Α. η πολιομυελίτιδα και στην Ελλάδα να πεθαίνουν άνθρωποι από ίλαρά.

Αυτή ήταν η αιτία. Και θα παραμείνει για καιρό η αιτία για πλήθος παρόμοιων άρθρων και προβληματισμών, γιατί η διαχωριστική γραμμή μεταξύ της αναγκαίας κριτικής στάσης απέναντι στη γνώση και την καινοτομία και της ιδιοτελούς επικριτικής

τακτικής είναι απολύτως δυσδιάκριτη.

Ποιά ήταν η άφορη; Η άφορη ήρθε από μία παρουσίαση στο Πανελλήνιο συνέδριό μας, που παρακολούθησα κατά το ήμισυ. Μία ανθολογία ναρκισσιστικής κριτικής, όπου τα έπιτεύγματα γνωστών Έλλήνων καρδιολόγων άπαξιώνονταν έμμεσα, όπως και μεγάλο μέρος της δραστηριότητας της Ευρωπαϊκής Καρδιολογικής Έταιρείας. Θα αποφύγω την ουσία του θέματος και θα σάς θυμίσω μία βασική αρχή της Ήθικής και της Έπιστήμης.

- Το δικαίωμα στην κριτική τό έχουν όλοι, αλλά το δικαίωμα στην αξιόπιστη κριτική τό κερδίζουν όσοι κέρδισαν τη γνώση τους με κόπο και προσωπική συμβολή στην έρευνα. Όσοι κόπιασαν για την παραγωγή πρωτογενών δεδομένων και όχι όσοι δημιούργησαν άποψη «από απόσταση».

Τελειώνοντας, επιτρέψτε μου να αναφέρω μερικά μόνο από τα ζητήματα που αποτέλεσαν μείζονα στόχο της επικριτικής στάσης, αλλά και της καλοπροαίρετης κριτικής, κατά τα προηγούμενα χρόνια.

- Ο στόχος των 240 mg χοληστερόλης, που θεωρήθηκε υπερβολικά χαμηλός, όταν δημοσιεύτηκε η μελέτη 4S.
- Τα έμβολια της γρίπης σε άσθενείς με όργανική καρδιοπάθεια ή/και μεγάλη ηλικία.
- Οι στατίνες γενικότερα.
- Η κλοπιδογρέλη.
- Οι νεότεροι β-αποκλειστές (καρβεδιλόλη και νεμιβολόλη).
- Τα νεότερα αντιπηκτικά.
- Η επέμβαση κατάλυσης της κολπικής μαρμαρυγής.
- Η άγγειοπλαστική των στεφανιαίων αγγείων.
- Η διαδερμική διόρθωση της άορτικής στένωσης.

Μολονότι δεν υπάρχει καμία άμφιβολία, ότι οι παραπάνω θεραπευτικές παρεμβάσεις πρέπει να εφαρμόζονται μόνο στο πλαίσιο της όρθης κλινικής πρακτικής και σε συμφωνία με τις έγκεκριμένες ένδειξεις, δεν υπάρχει καμία άμφιβολία ότι, ευτυχώς για τους άσθενείς μας και την εξέλιξη της καρδιολογίας, οι θεραπείες αυτές επιβίωσαν και συνεχώς βελτιώνονται.

Έμεις, όμως, μένουμε ίδιοι. Και παρακολουθούμε την μηδενιστική αποθέωση των παραδοξολογιών με ένα βουβό, θλιβερό χειροκρότημα. Καταγγελτικό σαν τη σιωπή μας.